209 **B**

Total No. of Questions—**16**

Total No. of Printed Pages—**4** **Regd. No.** | | | | | | | | | | |

Part II

SANSKRIT, Paper - II

(Second Language)

Time : 3 Hours] ***[Max. Marks : 100***

Note :— (1) *ALL* questions should be attempted.

(2) Question Nos. **1, 2** and **3** should be answered either in the medium of instruction of the candidate or in Sanskrit (Devanagari Script) only.

(3) The remaining questions should be answered in Sanskrit (Devanagari Script) only.

सूचना :— (1) **सर्वे** प्रश्ना: समाधातव्या:।

(2-3) प्रथम, द्वितीय, तृतीय प्रश्नान् विहाय अन्ये सर्वेऽपि प्रश्ना: संस्कृतभाषायामेव समाधातव्या:।

1. **एक**स्य श्लोकस्य प्रतिपदार्थं भावं च लिखत— 1×8=8

(अ) कुर्वीत सङ्गतं सद्भिर्नासद्भिर्गुणवर्जितै:।
प्राप राघव सङ्गत्या प्राज्यं राज्यं विभीषण:॥

अथवा

(आ) दानं धर्मश्च विद्या च रूपं शीलं कुलं तथा ।
सुखमायुर्यशश्चैव नवगोप्यानि यत्नत: ॥

2. **एकं** निबन्धप्रश्नं समाधत्त— 1×6=6

(अ) गङ्गावतरणे रतस्य भगीरथस्य प्रयत्नं संग्रहेण लिखत ।

अथवा

(आ) हरिश्चन्द्र: सत्यमेव जयते इति कथं निरूपितवान् ?

3. **एकं** निबन्धप्रश्नं समाधत्त— 1×6=6

(अ) बाणभट्ट: अनाथपरिपालनकथां कथं वर्णितवान् ?

अथवा

(आ) दधीचि: दानवीर: कथम् अभवत् ?

4. **त्रयाणां** प्रश्नानां समाधानानि लिखत– 3×2=6

(अ) आश्रमपदे रामः सीता लक्ष्मणः च कथं स्थिताः ?

(आ) भरतः कीदृशं रामं द्रष्टुमैच्छत् ?

(इ) वासुकिना गरुत्मान् किमिति अभिहितः ?

(ई) गरुडेन कः त्वमिति पृष्टः जीमूतवाहनः किमवदत् ?

(उ) पितृसद्मगोचरः अपि शिवः कीदृशः ?

(ऊ) चिताभस्मनः रजः अपि केन विशुद्धिमश्नुते ?

5. **द्वयोः** ससन्दर्भं व्याख्यानं लिखत– 2×3=6

(अ) मनोरथो महानेषः भगीरथ ! महारथ ?

(आ) भविता ते न कदापि सत्वसादः।

(इ) अवदत् माङ्गलिकं गलेऽस्ति ते ।

(ई) ननु भोः मातुः, शिशुं मा भिदः ।

6. **द्वयोः** ससन्दर्भं व्याख्यानं लिखत- 2×3=6

(अ) अनाथपरिपालनं हि धर्मः अस्मद्विधानाम् ।

(आ) भवन्तमभिषेक्तुम् आगतं मया ।

(इ) मनः एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः।

(ई) कथं च वयं तदस्थीनि प्राप्नुयाम ?

7. **त्रयाणां** प्रश्नानां समाधानानि लिखत– 3×2=6

(अ) तपसि तिष्ठतः भगीरथस्य कति वर्षाणि अतीतानि ?

(आ) अगस्त्यः कम्परायाय किमर्थं खड्गं प्रेषयति ?

(इ) जन्मावधि किं न कुर्यात् ?

(ई) किं त्यागेनैव उपलभ्यते ?

(उ) चन्द्रमत्याः हरिश्चन्द्रस्य स्मृतिः कस्मात् आगता ?

(ऊ) भक्तः किमर्थं पुष्पवनम् अगच्छत् ?

8. **त्रयाणां** प्रश्नानां समाधानानि लिखत– 3×2=6

(अ) शूद्रकस्य राजधानी का ?

(आ) गोपाः इन्द्रस्य पूजां त्यक्त्वा कस्य पूजां कृतवन्तः ?

(इ) वीरः कः ? सः किमर्थं भूमण्डले निवसति ?

(ई) कदा नरेन्द्रस्य विस्मयः द्विगुणः अजायत ?

(उ) चूडाला स्वपतिदेवं किमिति अवदत् ?

(ऊ) त्रिशिराः त्रिभिः शिरोभिः किं किं अकरोत् ?

9. **एकेन** वाक्येन समाधानं दत्त– 5×1=5

(अ) भगीरथः कुत्र तपः आतिष्ठत् ?

(आ) मधुराविजयस्य कर्त्री का ?

(इ) शिशुपालस्य शिरः केन छिन्नम् ?

(ई) शूरं केन भेदयेत् ?

(उ) कस्य पूजा विफला भवति ?

10. **एकेन** वाक्येन समाधानं दत्त– 5×1=5

(अ) गोविन्दपट्टाभिषेकः कस्मात् ग्रन्थात् स्वीकृतः ?

(आ) परनारीसहोदरः कः ?

(इ) नरेन्द्रः केन नाम्ना लोकविख्यातः अभवत् ?

(ई) उज्जयिन्याः राजा कः ?

(उ) दधीचिः स्वशरीरं कथम् अत्यजत ?

11. अधोनिर्दिष्टकथां पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि दत्त– 5×1=5

अङ्गदेशे लोमपादो नाम राजा बभूव । तस्य जनपदे कदाचित् महती अनावृष्टिः सञ्जाता । तेन बहूनां प्राणिनाम् उच्छेदः समभवत् । अथ सः राजा वेदपारगैः विप्रैः वरुणम् आराधयामास । अथापि वृष्टिः नास्ति ।

अनन्तर चिन्ताकुलः भूपालः भूसुरान् आहूय पप्रच्छ । केन उपायेन वृष्टिः स्यात् ? इति । ते च एवं प्रोचुः ।

महाराजः अस्ति विभण्डको नाम महर्षिः वनस्थः । तस्य च ऋष्यशृङ्गः नाम तनयः । सः महात्मा यथा जातः अनाघ्रातविषयगन्धः न जानपदान् वृत्तान्तान् जानाति । पितेव ब्रह्मनिष्ठः पितृशुश्रूषापरश्च । सः यद्यानीयते जनपदं तदवश्यं वृष्टिः भविष्यति । परन्तु पितुः सकाशात् तदानयनं दुष्करं मन्यामहे इति ।

प्रश्नाः—

(अ) लोमपादस्य जनपदे कदाचित् का सञ्जाता ?

(आ) राजा वेदपारगैः कम् आराधयामास ?

(इ) भूपालः भूसुरान् आहूय किमिति पप्रच्छ ?

(ई) वनस्थः महर्षिः कः ?

(उ) ऋष्यशृङ्गः कान् न जानाति ?

12. नामनिर्देशपूर्वकं **त्रीणि** सन्धत्त– 3×2=6

(अ) रामस् + शेते

(आ) चक्रिन् + ढौकसे

(इ) सुप् + अन्तम्

(ई) षट् + मुखः

(उ) तपः + वनम्

(ऊ) वृक्षः + फलति ।

13. नामनिर्देशपूर्वकं **त्रीणि** विघटयत 3×2=6

(अ) नमस्ते

(आ) वाङ्महिमा

(इ) अरीञ्जयति

(ई) वाग्वादः

(उ) तट्टीका

(ऊ) गुरुर्जयति ।

14. **द्वौ** शब्दौ अन्तलिङ्गविभक्तिवचननिर्देशपूर्वकं सम्पूर्णतया लिखत– 2×6=12

(अ) जलमुक्

(आ) सम्पत्

(इ) मनस्

(ई) एतद् (स्त्रीलिङ्ग) ।

15. समासनामनिर्देशपूर्वकं **त्रयाणां** विग्रहवाक्यानि लिखत– 3×2=6

(अ) पार्वतीपरमेश्वरौ

(आ) चक्रपाणिः

(इ) पुरुषसिंहः

(ई) अधर्मः

(उ) उपकृष्णम्

(ऊ) त्रिभुवनम् ?

16. रेखाङ्कितपदं शुद्धीकृत्य शुद्धं वाक्यं लिखत– 5×1=5

(अ) <u>छात्रः</u> गुरुं नमस्कुर्वन्ति ।

(आ) <u>बालिकाः</u> सम्यक् गायति ।

(इ) <u>सः</u> विद्यालये अपठताम् ।

(ई) <u>अहं</u> पाठान् पठावः ।

(उ) <u>एतौ</u> अधुना चलनचित्रं पश्यति ।